

ЕЛЕКТРОМОБІЛЬ ЯК КОМПЛЕКСНИЙ ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

¹ НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

Анотація. Наукова робота присвячена дослідженню електромобіля як об'єкта правовідносин. Автор проаналізував категорію електромобіля крізь призму комплексу правовідносин, що охоплюють транспортне, енергетичне, екологічне та господарське право.

Ключові слова: електромобіль, об'єкт, правовідносини, законодавство, інновації.

Abstract. The scientific work is devoted to the study of the electric vehicle as an object of legal relations. The author analyzed the category of the electric vehicle through the prism of a complex of legal relations covering transport, energy, environmental and economic law.

Keywords: electric vehicle, object, legal relations, legislation, innovations.

Розширення використання електромобілів у поєднанні з розвитком розумних енергетичних мереж актуалізує наукову проблему визначення їх місця у структурі енергетичних правовідносин, оскільки електромобіль поступово трансформується із традиційного транспортного засобу в активний елемент енергосистеми.

Електромобіль — це інноваційний об'єкт сучасної транспортної та енергетичної системи, яка формує складний комплекс *правовідносин*, що охоплюють транспортне, енергетичне, екологічне право.

Його правова природа є дуалістичною: він одночасно є об'єктом дорожнього руху, кінцевим споживачем електричної енергії та інтегрованим елементом інтелектуальних мереж Smart Grid, що потребує гармонізації норм господарського та енергетичного законодавства.

Електромобіль (електричний колісний транспортний засіб) — це автомобіль, оснащений *виключно електричними тяговими двигунами* (одним чи декількома) та системою акумуляування *електричної енергії* (акумуляторною батареєю). Таке поняття зазначено у ст. 1 Закону України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 № 2344-III. *Електричними транспортними засобами* можна вважати усі транспортні засоби, які забезпечують *електроенергію від акумулятора*. У межах *транспортних правовідносин* електромобіль є *об'єктом експлуатації*, що зумовлює виникнення у його суб'єкта (власника чи особи, яка має право користування) комплексу прав та обов'язків. Правовий режим експлуатації цих транспортних засобів регламентується нормами чинного законодавства, зокрема Законом України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-XII, який визначає правові засади дорожнього руху (статті 16, 29, 34). У цьому випадку *електромобіль* — це *об'єкт транспортних правовідносин*.

Науково-теоретична специфіка електромобіля як *об'єкта правовідносин* полягає в його детермінованому зв'язку з енергетичною інфраструктурою, що зумовлює інтеграцію транспортної сфери у площину *енергетичного права* та вимагає гармонізації з європейським *acquis communautaire*.

Правовий режим експлуатації таких засобів регламентується системною сукупністю норм права: Законом України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII, що визначає власника електромобіля як суб'єкта споживання енергетичного ресурсу (ст. 58), та Законом України «Про деякі питання використання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами, та внесення змін до деяких законів України щодо подолання паливної залежності і розвитку електрозарядної інфраструктури та електричних транспортних засобів» від 24.02.2023 № 2956-IX, який концептуалізує розвиток електромобільності як пріоритетний вектор державної декарбонізаційної політики. У цьому випадку *електромобіль* — це *об'єкт енергетичних правовідносин*.

Закон України «Про деякі питання використання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами, та внесення змін до деяких законів України щодо подолання паливної залежності і розвитку електрозарядної інфраструктури та електричних транспортних засобів» від 24.02.2023 № 2956-IX імплементує положення Directive 2009/33/EU про просування *чистих та енергоефективних транспортних засобів і концептуалізує електромобільність* як пріоритетний вектор державної декарбонізаційної політики. У межах зазначеної парадигми електромобіль є не лише технічним засобом

пересування, а й активним елементом енергосистеми, що потребує комплексного регулювання процесів доступу до зарядної інфраструктури та дотримання високих стандартів екологічної безпеки.

Електромобіль в *енергетичних правовідносинах* є не лише транспортним засобом, а й об'єктом енергетичної системи.

У парадигмі глобального енергетичного переходу електромобіль трансформується з пасивного об'єкта споживання на активний елемент *цифрових енергетичних правовідносин*, набуваючи статусу мобільного накопичувача енергії. Завдяки впровадженню технологій інтелектуальних мереж (*Smart Grid*) і двосторонньої передачі енергії (*Vehicle-to-Grid, V2G*) виникає принципово нова модель правової взаємодії, де транспортний засіб одночасно є споживачем, акумулюючою одиницею та потенційним суб'єктом генерації (постачання) ресурсу в мережу. Його роль у цих правовідносинах визначається такими ключовими аспектами: мобільний накопичувач енергії (завдяки технології V2G (*Vehicle-to-Grid*) електромобіль може віддавати накопичену в акумуляторах енергію назад у мережу під час пікових навантажень), цифровий об'єкт управління (*Smart Grid*), елемент балансування енергосистеми, елемент цифрових транзакцій.

Електромобілі також відіграють важливу роль в *екологічних правовідносинах*, оскільки їх використання спрямоване на зменшення викидів парникових газів і забруднення атмосферного повітря. Ці відносини регулюються, зокрема, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-ХІІ, який визначає правові засади екологічної політики держави, а також міжнародними зобов'язаннями України у сфері кліматичної політики.

У межах цифровізації енергетичного сектору *електромобіль* трансформується з пасивного споживача в активний елемент інтелектуальних мереж (*Smart Grid*), що через механізми двостороннього обміну енергією (V2G) та цифрові платформи моніторингу сприяє балансуванню попиту і пропозиції. Нормативно-правове забезпечення цього процесу, зокрема транспонування *Renewable Energy Directive (RED II / RED III)* — Directive (EU) 2018/2001 (and its 2023 update 2023/2413), Directive (EU) 2019/944, Regulation (EU) 2019/943, Directive (EU) 2023/1791, Directive (EU) 2018/844, Regulation (EU) 2019/941, Regulation (EU) 2023/1804.

Отже, в сучасній доктрині права електромобіль постає як складний мультифункціональний об'єкт, що функціонує на перетині транспортних, енергетичних та екологічних правовідносин, детермінуючи трансформацію традиційних правових інститутів під впливом цифрової конвергенції. Перспективне вдосконалення національного законодавства має бути спрямоване на легітимізацію нових моделей енергетичної взаємодії, зокрема впровадження концепцій *Smart Grid* та технології *Vehicle-to-Grid (V2G)*, що дозволяє розглядати електромобіль не лише як засіб пересування, а як мобільний елемент енергосистеми, здатний здійснювати активний вплив на балансування попиту і пропозиції в межах цифрових енергетичних мереж.

Розгон Ольга Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник, НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, Харків, e-mail: rozghon.o@ndipzir.org.ua

Rozghon Olha V. — PhD, Associate Professor, Leading Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine. Kharkiv, e-mail: rozghon.o@ndipzir.org.ua